

Reflectiegesprekken met kinderen

Hierbij een samenvatting van allerlei soorten vragen die je kunt stellen bij het voeren van (reflectie)gesprekken met kinderen.

1. Van gesloten vragen naar open vragen
2. Reflectiegesprekken en vragen volgens het STARR model
3. Vragen in het kader van kinderen meer verantwoordelijk te leren zijn voor het leren (bron: coachen van kinderen Marianne Goes)
4. Een waardevol reflectiegesprek bevat een groot deel van deze vragen.
5. Vragen tijdens de 3 fases oriëntatie – monitoring – evaluatie (bron: praxisbulletin 26/8 april 2009):
6. Vragenlijst vaardigheden (bron: reflectiewaaijer Top-ondernemers)
7. Vragen die je kunt gebruiken bij de reflectiekringen als het gaat om rendement van leren en het leerproces

Vragen stellen aan jonge kinderen:

Hoe jonger het kind hoe eenvoudiger de vragen dat wil zeggen:

- zo dicht mogelijk in het hier en nu
- en zo dicht mogelijk bij het kind zelf
- enkelvoudige vragen
- zo concreet mogelijk

1. Van gesloten vragen naar open vragen

Je wilt een gesprek voeren met een kind met als doel om het kind te stimuleren beter door te werk . Dat kan op de volgende manieren:

- Je werk is weer niet af, je hebt teveel zitten kletsen
- Je werk is niet af, heb je weer zoveel zitten kletsen?
- Ik zie dat je werk niet af is; heb je zitten kletsen of is er iets anders aan de hand?
- Ik zie dat je werk niet af is, wat is er gebeurd?
- Wat vind je zelf; heb je goed gewekt?

Gesloten vragen zijn vragen die

- Het antwoord al veronderstellen
- Suggestieve vragen
- Eigen mening in de vraag
- Meerkeuzevragen
- Alleen antwoord ja of nee mogelijk

Open vragen

De zogenoemde W - vragen: wie ..... wat.....waar.....wanneer.....waarom (maar pas daar mee op; het wordt vaak ervaren als ter verantwoording geroepen worden)

Open vragen nodigt uit om zelf na te denken en een antwoord te formuleren.

2. Reflectiegesprekken volgens het STARR model

Situatie	Wat was de situatie? Wat was de aanleiding? Wie waren er bij betrokken? Waar? Wanneer?
Taak	Wat was in deze situatie jouw taak/doel? Wat werd er van je verwacht? Wat verwachtte je zelf van deze situatie? Wat wilde je bereiken? Wat vond je dat moest gebeuren?
Actie	Wat heb je concreet gezegd of gedaan? Wat heb je gedaan? Wat dacht je? Wat voelde je? Wat deden de anderen? Wat denk je dat ze wilden, dachten of voelden? En toen?
Resultaat	Wat was het resultaat? Hoe is het afgelopen? Hoe reageerden de andere betrokkenen?
Reflectie	Wat leer je uit deze situatie? Wat is het belangrijkste? Hoe staat dat wat je zelf deed, dacht en voelde in verhouding tot wat de ander deed, dacht en voelde?

3. Vragen in het kader van kinderen meer verantwoordelijk te leren zijn voor het leren

Onderstaande schema's geven het soort vragen aan die je kunt stellen in verschillende fases om kinderen meer verantwoordelijk te laten zijn voor het leren.

Bij elke fase horen stappen

Vragen stellen tijdens de voorbereiding

Stappen	Onderzoeksvragen van de coachende leraar	Vragen aan het kind
Stellen van een doel	Wat is de motivatie van het kind? Welke leervraag stelt het kind? Welk doel wil of moet het bereiken? Is deze doelstelling ook voor mij acceptabel? Moet ik onderhandelen? Hoe groot is de realiteitswaarde van zijn/haar plan?	Vertel eens wat je precies wilt doen? Vertel eens waarom dit voor jou belangrijk is? Wat wil je leren? Op welke vragen wil je een antwoord krijgen? Welk eindresultaat wil je bereiken? Wanneer ben je tevreden over je werk? Hoe ziet dat er dan uit?
Verkennen van de werkelijkheid	Kan het kind tot een keuze komen? Kan het kind de informatie herkennen die er echt toe doet? Is er sprake van een goede samenwerking?	Brainstorm in kleine groep Wat weet je er al van? Wat vind jij er van? Wat denken anderen ervan, volgens jou? Wat is jouw inschatting: kun je dit maken/oplossen? Waarom denk je van wel of van niet?
Bedenken van opties	Heeft het kind een plan om de leervraag te onderzoeken? Heeft het kind een reëel beeld van wat een goede oplossing zou zijn voor het gestelde probleem? Heeft het kind voldoende alternatieven tot zijn beschikking? Hoeveel hulp heeft het nodig?	Hoe kan ik? Wanneer denk je dat dit probleem is opgelost? Wat heb je nodig om tot een antwoord/oplossing te komen? Welke ideeën heb je tot nu toe verzameld? Zijn al deze ideeën uitvoerbaar? Wat denk je dat het beste zou zijn?
Maken van afspraken	Heeft het kind een goed zicht op de aanpak? Hoe reëel is dit beeld? Is het plan van aanpak concreet genoeg? Kun je hier echt zelfstandig mee aan het werk?	

Vragen stellen tijdens de uitvoering

Stappen	Onderzoeksvragen van de coachende leraar	Vragen aan het kind
Stellen van een doel	Houdt het kind het doel voor ogen?	Hoe gaat het tot nu toe? Wat ben je aan het leren? Waar ben je naar op zoek? Wat heb je al bereikt? Moet je je leerdoel bijstellen?
Verkennen van een situatie	Is het kind voldoende vasthoudend in het uitvoeren van het plan van aanpak?	Wat ben je aan het doen? Vind je dat het goed gaat?

	<p>Komen de kinderen in het groepje wel allemaal aan bod?</p> <p>Welke belemmeringen komt het kind tegen?</p> <p>Zijn dit interne belemmeringen (spanning) of externe (materialen?)</p> <p>Wat heeft het kind ondernomen en welk effect had dat?</p> <p>Wat heeft het kind ervan geleerd?</p>	<p>Komen je verwachtingen uit?</p> <p>Waarom denk je dat?</p> <p>Welke stappen heb je gezet en welke moet je nog zetten?</p> <p>Waar ben jij heel tevreden over?</p> <p>Kom je verder op deze manier?</p> <p>Welk probleem kom je tegen?</p> <p>Vind je dat je plan/aanpak veranderd moet worden of juist niet?</p> <p>Wat zou je nooit meer zo aanpakken?</p> <p>Waarom niet?</p>
Bedenken van opties	<p>Leer ik ze wel om te leren?</p> <p>Welke hulpbronnen zijn beschikbaar</p>	<p>Evt. brainstorm met kinderen. In tweetallen of kleine groep.</p> <p>Wat wil je concreet veranderen in je plan?</p> <p>Wat heb je nodig om goed door te kunnen gaan?</p> <p>Bij wie kun je hulp vragen en wanneer?</p>
Maken van afspraken	<p>Zijn de afspraken concreet?</p> <p>Zijn de afspraken reëel?</p> <p>Is het haalbaar in tijd?</p>	<p>Hoe ga je het aanpakken?</p> <p>Wat zijn jouw stappen?</p> <p>Wat doe je eerst en wat dan?</p> <p>Wanneer ben je klaar?</p> <p>Hoeveel tijd heb je nodig om dit te doen?</p> <p>Klopt het met de tijd die je nog tot je beschikking hebt?</p>

Vragen stellen tijdens de evaluatie

Stappen	Onderzoeksvragen van de coachende leraar	Vragen aan het kind
Stellen van een doel	<p>Is het gestelde doel gehaald?</p>	<p>Welk eindresultaat wilde je bereiken?</p> <p>Ben je klaar met je taak? Waaruit blijkt dat?</p>
Verkennen van een situatie	<p>Zijn er nog zaken die opgelost moeten worden?</p> <p>Welk blijvend leereffect is er?</p>	<p>Heb je het goed gedaan, net zo goed als je had gedacht?</p> <p>Heb je je planning gehaald?</p> <p>Zijn je verwachtingen uitgekomen?</p> <p>Wat vind je van het resultaat?</p> <p>Wat heb je geleerd?</p> <p>Wat heb je ontdekt?</p>
Bedenken van opties	<p>Welke mogelijkheden zijn er om binnen de gestelde tijd nog verbeteringen aan te brengen?</p>	<p>Zou je het anders hebben kunnen doen?</p> <p>Zou je het een tweede keer net zo doen, of anders?</p> <p>Wat hoop je daarmee te bereiken?</p> <p>Wat hoop je daarmee te voorkomen?</p>
Maken van afspraken	<p>Wat hebben de kinderen ervan geleerd?</p> <p>En wat heb ik ervan geleerd?</p>	<p>Wat heb je aan dit werkstuk, aan deze kennis</p>

4. Een waardevol reflectiegesprek bevat een groot deel van deze vragen.

- Wat was je doel? Wat wil je met deze opdracht bereiken?
- Wat heb je precies gedaan?
- Hoe heb je het aangepakt?
- Waar ben je mee begonnen?
- Wat waren de verschillende stappen daarna?
- Hoe beviel deze aanpak?
- Wat was moeilijk?
- Wat was makkelijk?
- Wat heb je geleerd?
- Hoe hangt dit samen met je andere vakken? (Uiteraard zul je deze vraag in werkelijkheid iets anders formuleren, afhankelijk van de inbedding van de betreffende leersituatie in de rest van het onderwijs)
- hoe ging de samenwerking?
- Welke hulp van mij heb je gemist?
- Wat heb je aan mijn hulp gehad?
- Hoe kan de samenwerking een volgende keer worden verbeterd?
- Wat doe je een volgende keer anders?
- Wat zou je iemand adviseren die dit ook gaat doen?

5. Vragen tijdens de 3 fases (bron: praxisbulletin 26/8 april 2009):

- oriëntatie fase – monitoringfase - eindevaluatiefase
- vragen die de leerkracht aan zichzelf stelt

Oriëntatiefase (vragen naar de voorbereiding)

- Wat heb je de vorige keer geleerd?
- Waar wilde je de vorige keer op letten?
- Zullen we eens in je map kijken wat je je had voorgenomen?
- Wat ging je toen leren?
- Is het je gelukt om je doel te halen?
- Heb je toen gewerkt volgens het plan dat je van te voeren had gemaakt?
- Beheers je alle vaardigheden die je toen wilde leren?
- Heb je je doel binnen de tijd gehaald?
- Hoe zijn het onderwerp en de leuze tot stand gekomen?
- Welke doelen wilde je bereiken?
- Ga je alleen werken of samen met iemand anders?
- Welke werkvormen wil je gaan toepassen?
- Aan welke vaardigheden ga je werken?
- Wat kun je doen om te zorgen dat?
- Wat neem je jezelf voor?
- Wat levert het je op als je..?
- Wat had je de vorige keer opgeschreven in je plan van aanpak?
- Hoe ga je het deze keer opschrijven?

Monitoringfase (vragen naar de voortgang)

- Zit je nog steeds op de goede weg
- Wat heb je allemaal al gedaan?
- Wat kun je nog anders doen?
- Waar loop je tegenaan?
- Hoe ga je verder?

Eindevaluatiefase (vragen naar het resultaat, het product)

- Heb je je doel bereikt?
- Ben je tevreden over het resultaat?
- Hoe kun je zien dat je tevreden bent, is dat zichtbaar in het resultaat?
- Hoe verliep de presentatie
- Welke verbeterplannen heb je gevonden?
- Hoe heb je aan je vaardigheden gewerkt?
- Ben je tevreden over de samenwerking?
- Wat was jouw bijdrage daaraan?

Vragen die de leerkracht aan zichzelf stelt

- Heb ik van te voren met de kinderen de doelestellingen besproken?
- Heb ik de doelestellingen vastgesteld? En zo ja hoe?
- Heb ik de leerlingen voldoende materialen ter beschikking gesteld?
- Heb ik een uitdagende leeromgeving gerealiseerd?
- Heb ik de leerlingen vooraf, tijdens, aan het eind voldoende structuur en begeleiding geboden?
- Heb ik tijdens de reflectiegesprekken de kinderen voldoende ruimte geboden om te reageren?
- Heb ik me zelf de vraag gesteld wat ik de volgende keer anders moet doen?
- Heb ik met mijn collega's intervisie gesprekken aan de hand van praktijkervaringen?
- Heb ik een eigen portfolio over mijn ontwikkeling?

6. Vragenlijst vaardigheden

Hierbij vragen die je kunt stellen bij een aantal vaardigheden:

- zelf bedacht - ik kan het - zo doe ik - samen doen - ik denk en doe
- samen praten

Let op: het zijn niet uitsluitend open vragen

Vaardigheid: Zelf bedacht!

- Welke problemen kom je tegen bij het zelfstandig werken?
- Welke problemen kan je zelf al oplossen?
- Hoe los je (die) problemen op?
- Wat is origineel zijn?
- Wat vond je een origineel idee van jezelf?
- Ben je vaak origineel?
- Moet je altijd origineel zijn?
- Heb je vaak ideeën?
- Noem eens een voorbeeld van zo'n idee.
- Kun je je ideeën goed uitleggen?
- Hoe leg je je ideeën uit?
- Maak je veel dezelfde werkstukken?
- Hoe kun je voor afwisselende werkstukken zorgen?

Vaardigheid: Ik kan het!

- Waar ben je goed in?
- Waar ben je minder goed in?
- Waar ben je trots op als je naar jezelf kijkt?
- Wat vind je van presenteren? (leuk, moeilijk, spannend, saai)
- Wat vind je goed aan je eigen presentaties?
- Wat vind je moeilijk aan presenteren?
- Wat maakt een presentatie boeiend?
- Wat is kritiek geven?
- Geef je vaak kritiek?
- Hoe kan je het beste kritiek geven?
- Kan je kritiek goed ontvangen?
- Hoe kan je het beste omgaan met kritiek?
- Wat doet kritiek met je?

Vaardigheid: Zo doe ik!

- Wat is plannen?
- Hoe plan je?
- Klopt je planning vaak?
- Kan je je planning aanpassen?
- Welke rollen kunnen er zijn binnen een groepje?
- Wat is vaak jouw rol in een groepje?
- Neem je wel eens de leiding in een groepje?
- Hoe ben je als groepsleider?
- Kan je de taken eerlijk verdelen?
- Wat is jouw manier van leren?
- Ken je ook andere manieren van leren?
- Hoe neem je het beste informatie in je op?

Vaardigheid: Samen doen!

- Wat is samenwerken?
- Met wie kan je goed samenwerken? Waar ligt dat aan?
- Met wie kan je niet zo goed samenwerken? Waar ligt dat aan?
- Help je andere kinderen vaak?
- Hoe kan je iemand het beste helpen?
- Kan je goed aangeven, in een groepje, wat je wel of niet leuk vindt?
- Weet je altijd wat je groepsgenoot leuk vindt?
- Weet je altijd wat je groepsgenoot goed kan?

Vaardigheid: Ik denk en doe!

- Durf je te zeggen wat je denkt?
- Hoe zeg je wat je denkt?
- Durf je in een grote groep te zeggen wat je denkt?
- Vraag je weinig of vaak om hulp?
- Wie vraag je om hulp?
- Wie vraag je liever niet om hulp?
- Hoe vraag je iemand om hulp?
- Weet je wanneer je wel en wanneer je niet om hulp moet vragen?
- Als je een idee hebt, vertel je hem dan?
- Hoe vertel je een idee?
- Kan je een idee in een grote groep uitleggen?
- Worden je ideeën vaak overgenomen?
- Zijn je ideeën goed uit te voeren?
- Kan je je ideeën zelf uitvoeren?
- Kan je je idee goed uitleggen aan je groepsgenoten?
- Kan je bij het uitvoeren van je idee, je groepje goed begeleiden?

Vaardigheid: Samen praten!

- Wat is goed luisteren en hoe doe je dat?
- Kan je goed luisteren?
- Wanneer reageer je op wat een ander vertelt?
- Hoe reageer je op wat een ander vertelt?
- Welke vragen stel je dan?
- Kan je goed doorvragen?
- Kan je zelf duidelijk praten?
- Kan je je mening goed uitleggen?
- Kan je goed begrijpen wat de ander wil?
- Als er een verschil van mening is hoe los je die op?
- Wordt jouw idee vaak gekozen?
- Moet jouw idee altijd doorgaan?
- Worden de gesprekken eerlijk gevoerd?
- Hoe kan je gesprekken eerlijk voeren?

7. Vragen die je kunt gebruiken bij de reflectiekringen als het gaat om rendement van leren en het leerproces

Wat heb je gezien?

Wat heb je gedaan? Hoe heb je dat gedaan? En met wie?

Wat heeft jouw onderwerp te maken met de kernvraag?

Wat trekt je daarin aan?

Waar heb je dat gedaan?

Wat heb je geleerd?

Wat heb je ontdekt?

Wat heb je onthouden?

Wat wil je de volgende keer doen?

Hoe vond je de hoek?

Kun je een voorbeeld geven?

Wat heb je gekozen?

Wat vond je interessant?

Waar heb je behoefte aan?

Wat heb je nodig om goed te werken?

Hoe ga je de volgende keer verder? En wat heb je dan nodig?

Welke tip heb je aan de meester / de juf?

Werkvormen die je in kunt zetten

1. Zet bovenstaande vragen op kaartjes.
  - geef enkele kaartjes aan een duo of een klein groepje, om de beurt een kaartje trekken en bespreken.
  - leg de kaartjes in de kring, om de beurt een kaartje trekken en bespreken.
2. Laat elk kind na een activiteit op een kaartje zetten 'dit heb ik geleerd?'
3. Maak een feitenboom, of bloem, op lijn, oid en hang daar allerlei 'weetjes' op, aan of in, stimuleer kinderen om er weetjes in te hangen.
4. Doe een quiz met de 'weetjes' uit 3.
5. laat kinderen een spel bedenken met de weet/feiten kaartjes